

Z a t w e e f c h u A w i s e s.

Nr. 19. Zettortdeenâ 12tâ Mei 1838.

À Wihdeles jeb Deewin esars ah-
tri un pagallam nofkrehjis.

Dundangas nowadâ, ne tablu no juhrmallas, widdâ stary Kolkes raggu un Gipes zeemu, bija leels esars, gan drihs septinas werstes garsch un diwi werstes plats, fo Wihdeles jeb Deewin esaru fauze. Schis esars ne bija warren dsilfch, weetahm 25 pehdas, bet weetahm arridsan tikkai 4 pehdas dsilfch. Dundangas kungi un waldineeki bija nodohmajuschi scho esaru nolaisf, lai plawas un purwes kas esaram wifs apfahrt, un jo deenas jo wairak fragnuni palikke, un zilwekeem un lohpeem dauds mohkas, un kas sinn, arridsan flimnibas un fehgas darrija, lai tahs paliktu fausas, un lai no esara grunta, kad uhdens nofkrehjis, augligus laukus jeb labbas plawas warretu istaisht. Leels klaijums jaw buhtu fur par fimteem gaddeem duhni safrahiti un wissadi gruschi no mescheem zaur uppehm un walkeem fanesti. Woi tur lab-biba un sahle ne augtu? Eiwis jaw arridsan esaram irraid, lihdekas, afferi, bresini un fah-du rettu fami arridsan rohka dabbujam. Tohs pehz wiffus jaw ismels ta ka no dihka, un lab-ba pelna buhs kad tohs pahrdohs seemas-laikâ! Wifs bija labbi apdohmahs un ta tad nu prah-tigam un gudram un labbi ismahzitam wihrum, pils skrhwirim ittin pehz taisnibas bija jaisme-kle, woi esars arridsan dauds augstaki stahwoht ne ka juhras uhdens, un atraddis, ka esars 30 pehdas augstaks effohs, ne ka juhra, kungi un waldineeki nosuhfoja to weetu fur esars tikkai kahdu pufs werstu tahtu no juhr-mallas irr, un febbâ ruddens laikâ schee lifke ar Deewa schehligu paligu, grahwi rakt, kas weetahm tikkai 2 pehdas dsilfch un 12 pehdas plats, bet fur smilfschu kalns bija, lihds 15 pehdas dsilfch un labbi plats, zerredami ka uhdens patš freijohf few jo dsillu zellu istai-sihš. Ahtri grahwis smilfschu semme bija israfts

un esara uhdens sahze ffreet, un ka dohmaja un zerreja uhdens straume, few patti jo dsillu un plattu zellu sahze isgraust un noneffe smiltis juhra. Zilweki wehl allaschin paliga bija, gan ar lahpsfahm gan ar masu us to ihpafchigi istaisitu arflu, un ta uhdens weenadi ween un jo deenas jo wairak tezzeja. No esara mallahm uhdens jaw atritte, un kad nu preeksch seemas fwehtkeem jaw leela falna usnahze, un esars ar beesu leddu bij apflahs, tahs walkejas smiltis grahwiya frastos fasalle, un wairs ne gahsehš eelschâ. Kungi arridsan esara ohstâ, fur ref-nas needru faknes faaugufchas ka wallis jeb dambis uhdens tezzeschamu aislaweja, ar dselša lahpsfahm, garras fahrts gallâ, lifke to dambi faplohsht, tad uhdenim ihsti walfas bija ffreet. Dohbens palikke appaksch leddu — uhdens atspaidš truhle un ta leddus sahze grint un grimdams ar wiffu sawu fwarru us uhdeni speest, kas no wiffahm puffedim wallâ smilfschâ esara grunta dsillus zellus iskaufchahs, diwi-jds leelds schubberds faeet un nu weenâ plattâ dsilla straume us grahwi dohdahs. Esara widdâ leddus faluhst masos un leelds gabbalds. Weens malka wejums, — jo dauds laudis wedde Mihgas malku pahr to esaru, — eegrimst ar wiffu sirgu un pasuhd uhdens straume. Rantu kantos leddus gabbali nu wellahs prohjam ar wez-zeem eglu un preefschu zelmeem jo esara weetâ stahweja wezzos laikos leels mesch — ruhk-dami un kaudami un fragdami ar besgal-liku dumpi us to grahwi. Pawelti platti led-dus gabbali straumei pretti turrahs, pawelti tee tohp kaluds sakrauti, uhdens gahschahs par wirsu werdams un burbeledams, fapradfina leddus dambus un leddus gabbalus; leelas straunes wilnas gan zihnijahs weena prett oh-tru, ittin ka esera uhdens bihtohs ar juhras uh-deni jauktees, kas winnu ka nejauku purwoju uhdeni smahdehs, pawelti — wifs dohdahs ar

leelu dumpi un brihnuma spehku us juhru prohjam. Wiß esara klaijums nu drebb un trihz, itt kà semmes trihzeschana buhtu. Deewin fainneeks kam mahjas ittin turwu klast pee esara waid un brehz, ka mihlais esars, tehru tehweem azzu preeks, nu buhs pagallam. Wißi lohgi eeksch mahjam trihz — seewas un meitas atstahj sabihjuschees fawus rattinus, jo istabas grihds drebb. Deefs twaiks kà dubmi fahpj no esara augscham un laudis kas turwu klast pee esara stahw un tohs brihnumus reds, gan drihs apsturbst. Un al! kahds dumpis, kahda plohsfischana paschà grahwi irraid! Leeli fasalluschi welleni ar discheem un maseem preeschu kohkeem gahschahs tur eekschà, un us wezzeem un wehl satteem zelmeem kas grahwoja mallà stahweja un ar leddus gabbaleem fajaukti, augschup un semjup grohsahs, wiß weltahs prohjam schnahdams un krahhdams us juhru un wairaf ne kà puss juhdsi tablu mefch tohp fastahdihis juhras leddus starpà, us garru smilfchu kalnu, kas no jauna rohnahs. Denofattami tablu esara duhni tohp nonesti us baltu juhras leddu, kam gan kauns par to irraid, bet kam taf japanes, jo spehks newaid pretti turretees. Un kahds nu irr tas grahwis ko zilweli bija rakkuschi? Tas nu irr wairaf ne kà 100 sohlus plats eeleiju turredams kur krafi 7 affis augsti stahw. To Deewa spehks darrija! Pateeki neneeka irr muhsu spehks ja Deews ne nahf paligà. Zaur zilwelu spehku un gudribu, bet pehz Deewa prahru un ar winnu elfoni tam esaram bija atrastees un fawà laikà sust. Geksch 8 stundahm esars nostrehje. Un kà nu buhs ar to klaijumu kas lihds schim preesch zilwelu azzim apsehpts bija? Gaid gohdigs lassitais kamehr leddus buhs pagallam iskuffis — tad jo prohjam stahstischu no ta esara un kahdu sinnu dohschu ko wezzi laudis no ta salka. C. R.

Zaisniba bij schi waldineeka rohta!

Kaut gan juhs mihli awischu lassitaji, schinnis lappas jaw dauds sinnas effat dabbujuschi pahr ta wezza wahzu keiserz Zahsepa ta ohtra

taisnu un deewabihjigu waldischanu, tatschu juns ne reebsees wehl ko dsirdeht pahr scha labba waldineeka gohda darbeem.

Zai 1771mà gadda winsch weenreis pahrstaigaja Beemeru semmi, kas pee winna walts peederr, un tur ne tahf no kahda pilsata usgahje semneeku strahdajamu, kas bij eeslegts kehdes. Kad nu keisers iswaizaja semneeku, us kahdu wihs schis scho strahpi pelnijis, tad schis teze, ka effoht salki nolectajis, kas jaw ilgu laiku tam stahdi darrijis un par to winna muischneeks tam effoht uslizzis scho strahpi, 6 neddelas kehdes eeslehtam strahdaht. Tas fahpeja lohli schim labbam keiseram un winsch likke semneekam pee winna atnahft pilsata. Zahseps schè fawà kohrteli eebrauzis likke to muischneeku pee sew atwehst. Bet schis ne klausija wiß, tik ween likke tam fivescham kungam atbildeht. „Tik pat tahf esnu no tewis, kà tu no mannis,“ un ne nahze wiß. Nu gahje keisers pats pee winna ar to semneeku un pamahzija scho, lai winna pawehleschanu ne sinahdejoht, bet lai to semneeku laischeht wallà. Bet schis tik zeenija atbildeht; winsch warroht darriht, kà pascham patihl un tahds wirsneekelis (par ko winsch keisaruru turreja) ne warroht winnam neneeka pawehleht. Nu Zahseps dewahs winnam pasihstams, likke tublin semneekam kehdes noneim un winnam peclift un to tà faslehtgu us Prahga pilssehtu aiswest. —

Kahdà deenà Zahseps no pilssehta isjahdams, netahf no wahrteem atradde leelu druhsinu lauschu, kas bij apstahjuschi weenu malkas wesinu. Zautajis kas tè effoht, dabbuja sinnaht, ka muitu nehmejs to semneeku apturrejis, tam usstahwoht ka appaksch malkas effoht tabbahka un tapehz pawehlejis, lai semneeks iskrauj wissu malku, kà warroht pahrmefleht. Un kautschu semneeks ar assarahm luhdse, lai nahf winnam lihds tur, kur malku iskraus, tatschu neko ne lihdsaja: bij un bij jakrauj tepat ahra. Zahseps pahr tahdu ta muitineeka leelu firdszeetibu apskaitis, atsauze kahdu walts wirsneeku un tam pawehleja usskattih, ar scho sinnu:

ja semneeku atrohd wainigu, tad tam par sawu melloschanu buhs dabbuht 50 rikstes, bet ja tabbahu pee wiina ne atrohd, tad buhs muitineekam neween to paschu strahpi zeest, bet arri to malku ar sawahm rohkahm eekraut rattôs. — Semneeku atradde newainigu un muitineeks zeete neween strahpi, bet arri sakrahwe malku rattôs.

U. R.

Gudra eemannischanu.

Tee mescha zilweki, kas Seemel Amerikâ no wezz un wezzeein laikeem miht, irr lohfi eemannigi ar sawu pasarkanu gihmi. Winni par mescheem meddidami usturra pehz, irr tahdu gudribu eemahzijuschees ar wisseem meefas prahsteem, kâ mehs semmes kohpeji muhscham to ne spehjam. Uzis teem kâ wannageem, ohschana kâ wahrnahm, dsirdeschana kâ sakkeem, un winni muddigi irr un ja waijaga, baddu zeesch kâ mescha swehri par seemu.

Lassa reisneeku grahamatâs, ka weenreis tahds zilweks us sawu buhdi pahrnahjis, un eeraudsijs, ka winnam galla no duhmeem bija isnemta. Sahjis tas sagla pehdas dsiht beesâ mescha. Igu laifu gabjuscham fastohp zitti lauka zilweki, teem winsch prassa: woi ne effoht fatikkuschees ar masu, wezzu wahzu wihriinu, kam plinte rohkâ ar ihfu stohbri, un mas sunnitis lihds ar nogreestu asti? — Tee atbild, ka gan ar tahdu fatikkuschi, kas ar winnu effoht? Tas mescha zilweks atteiz: tas man irr gallu sadsis! — Schee brihnojahs, kâ winsch tahdu itt us mattu warr nosihneht, jo tatschu ne buhs klaktu bijis, kad schis to padarrija. Ruhds lai winneem isteizoh, kâ to wissu sumu?

Tas mescha zilweks atteiz: es sinnu, tas saglis irr mas wihrisch bijis, jo es nomanniju ka tam waijadsejis akminus fanest ko pee gallas uskahpt. Kad tas labbi wezzigs, to es no wiina ihseem fohleem nostattohs, ko winsch mettis, jo es wiina pehdas esnu pasinnis us tahm saufahm mescha lappahm. Tam waijaga buht wahzeetim, jo winsch eedams kahju pirkstus us lauku puffi greesis, un mehs mescha zilweki tohs us eekschu greescham. Winnam plinte

ar ihfu stohbri, to es pee ta fohka nomanniju fur to bija nolizis, un pehz atkal paneindams misu afluippinajis. Sunnitis tam mas, to es warreju no wiina pehdahm redseht, un asse tam nogreesta to es eeffattijohs no tahs weetas, fur suns bija tuppejis smilkschôs, kamehr wiina kungs to gallu norahwe.

Tê bija klauftajeem ko brihnotees pahr tahdu eemannischanu. Lai jelle muhsu gudrmanni rauga tapatt barriht!

F. N.

Smeecklu stahstis.

Kahds sohbugals mehdsje arween kahdâ trakteert ehst, ko Sauli fauze. Kahdâ wakkard no kumedijas-namma nahkdams, schis peenehme puhmanni, un tam lifte braukt us Sauli. Schis nams bij stubra-nams, kam weenas namma-durwis un wiss apkahrt lohgi. Sohbugals gar lohgeem braukdams eeraudsija ka schee bij wallâ, un schigli puhmannim ne mannoht iskahpe no ratteem ahra, un eekahpe par lohgu istabâ. Puhmannis peebrauzis pee durwim, attaisa karreecti wallam un gaida us sawu maksu. Bet rattôs ne kas ne kustahs. Sedusmojees passattahs eekschâ un — ne muschu ne atrohd. Nu lahdedams un swehredams fehshahs us bukku, greesch rattus apkahrt un brauz gar lohgeem prohjam. Sohbugals to eeraudsijs dohdahs zaur lohgu ahra un eefeschahs, puhmannim ne mannoht, rattôs. Puhmannis us tirus plazzi nobrauzis, apturr tirus un nokahpj lahdedams no bukkâ. Sohbugals isbahsis galwu no karreetes fauz: „ko tu tē darri? woi tē irr Saule? schigli brauz atpakk!“ — Puhmannis atplehte platti azzis brihuidamees, un galwu krattidams fehshahs us bukkâ, un nobrauze pee trakteera. Sohbugals gohdigi iskahpe un derwe puhmannim naudu. Bet schis atbildeja: „Ne! mans fainneeks man aisleedsis naudu pee nakts laika nemt.“ — Taws fainneeks irr nerris! schē tew dahlderis par tawu diwkahrtigu braufscham. „Ne!“ atbildeja puhmannis, „es to naudu ne nemschu! Es juhs pasihstu; paleekat weffali wella kungs! mannis juhs tik ahtri wairs ne dabbuseet!“

B — y.

Teefas fluddinaſchanaſ.

Us pawehleſchenu tabs Keiſerifkas Majesteetes, ta Patwaldinecka wiſſas Kreewu Walſis ic. ic. ic., tohp wiſſi tee, kam kahdas taiſnas parradu praſſiſchanaſ, pee teem Ugables ſaimneckeem, prohti Luſſiku Mahrtina, Kallitu Mikkele, Diſchmahrtinu Didscha, Kumpu Janna un Switteru Frizza buhtu, uſaizinati, pee ſaudeſchanaſ ſawaſ teefas lihds 18tu Zuhni f. g. pee Ugables wagasta teefas peeteiktees.

Ugables wagasta teefa 23ſchâ April 1838. 2
(S. W.) ††† Mattihs Kunkaln, wagasta wezzakais.
(Nr. 16.) E. Freyberg, wagasta teefas ſrihweris.

Us pawehleſchenu tabs Keiſerifkas Majesteetes, ta Patwaldinecka wiſſas Kreewu Walſis ic. ic. ic., tohp no Krohna Wirzawaſ wagasta teefas wiſſi tee, kam taiſnas praſſiſchanaſ buhtu pee teem ſchodeen no mahjahm iſlikteem ſaimneckeem, prohti: Mattihs Weſmall no Rattineeku: un Geddert Rahbner no Rohſtſchu = mahjahm, pahſ kurru mantahm konkurse ſpreeſta, uſaizinati, 2 mehneſchu ſtarpâ, prohti lihds 22tru Zuhni f. g. ar ſawahm praſſiſchanaſ ſcheit peeteiktees jo wehlaſ neweens wairſ ne tiſk klaufihts. Krohna Wirzawa, 22trâ April 1838. 2

Ullmann, wagasta wezzakais.
(Nr. 130.) F. Henko, wagasta teefas ſrihweris.

Us pawehleſchenu tabs Keiſerifkas Majesteetes, ta Patwaldinecka wiſſas Kreewu Walſis ic. ic. ic., tohp no Krohna Kuldigas wagasta teefas wiſſi tee, kam kahdas taiſnas parradu praſſiſchanaſ pee teem iſlikteem Krohna Kalnamuiſchaſ ſaimneckeem, prohti Neeſchumahrtin Indrika, Pruiſchorraju Zahna, Pohlſchu Janna un Weeſchu Andſcha buhtu, pahſ kurru mantahm parradu labbad konkurse ſpreeſta, uſaizinati, 2 mehneſchu ſtarpâ, prohti lihds 20tu Zuhni f. g. ar ſawahm praſſiſchanaſ peeteiktees, jo wehlaſ neweens wairſ ne taps klaufihts. Kuldigâ, 26tâ April 1838. 2

(L. S.) ††† Kriſt Krauſe, wagasta wezzakais.
(Nr. 164.) E. Schwarz, wagasta teefas ſrihweris.

Wiſſi tee, kam kahdas taiſnas praſſiſchanaſ pee tabs atſtahtas mantas ta nomirruſcha Merzendorbſ ſaimneeka Ruffmann Zahna buhtu, tohp uſaizinati, ar taiſnahm peerahdiſchanaſ 30ta Mei f. g. pee Merzendorbſ wagasta teefas peeteiktees jo pehz ſchi

termina neweens wairſ ne tiſk klaufihts. Merzen-
dorbſ (pee Baldones), 30tâ April 1838. 3
(L. S.) John Wehrmann, wagasta wezzakais.
(Nr. 14.) F. A. Freimann, wagasta teefas ſrihweris.

No Pohpes wagasta teefas tohp wiſſi tee, kam kah-
das taiſnas parradu praſſiſchanaſ pee teem ſaimnee-
kzem, Peter Kruhte, Ulrich Anſchken, Indrik Grih-
we, Ulrich Trautmann un Ulrich Uhrmann, kurri
ſawaſ mahjas neſpehzibas deht atdewuſchi, un pahſ
kurru mantahm konkurse ſpreeſta, uſaizinati, lihds
27to Zuhni f. g. pee ſchiſ wagasta teefas peeteiktees,
jo pehz ſchi termina neweens wairſ ne taps klaufihts,
to buhs wehrâ nemt. Pohpes wagasta teefa, 30tâ
April 1838. 3

(L. S.) ††† Ferd. Schmiedeberg, wagasta wezzakais.
(Nr. 52.) E. v. Raſſalitiuow-Schdn, pag. teefas ſrihw.

No Lihwes = Wehrſes wagasta teefas tohp wiſſi tee,
kam kahdas taiſnas parradu praſſiſchanaſ pee ta Lih-
wes-Wehrſes = ſaimneeka Eſchu Mikkel Pintera buhtu,
pahſ kurra mantu inwentariuma = truſkuma, maga-
ſihnes un zittu parradu labbad konkurse ſpreeſta,
uſaizinati, dimu mehneſchu ſtarpâ, prohti lihds 23ſchu
Zuhni f. g. pee Lihwes = Wehrſes wagasta teefas peeteik-
tees un teefas ſpreedumu ſagaidiht. Lihwes = Wehr-
ſes wagasta teefa, 23ſchâ April 1838. 2

(S. W.) Anſ Meyer, wagasta wezzakais.
(Nr. 35.) P. E. Lemcke, wagasta teefas ſrihweris.

Werpenesmuſchaſ Riſpelu mahju ſaimneeka Peter
Weiſa manta, pahſ kurru konkurse ſpreeſta, tiſk 16tâ
Mei f. g. uhtrupſ pahſdohta.

Veenawaſ wagasta teefa, 28tâ April 1838. 1
††† Alton Taube, peeſchdetais.
F. Henko, wagasta teefas ſrihweris.

Zittas fluddinaſchanaſ.

Leelas Seffawaſ muſchaſ ſlauzami lohpi irr no
Zahneem 1838 us arrenti dabbujami. Kam patiktu
ſchohs lohpus us arrenti nemt, lai 16tâ un 19tâ
Mei f. g. pee Leelas Seffawaſ wagasta teefas peetei-
zahs. Klahſtakas ſinnas warr muſchâ dabbuht. 2

Strutteles muſchâ tiſk 13tâ Mei f. g. diwi frohgi
un mohdereſchana pee wagasta teefas prett labbahm
parahdiſchanaſ ſihmehm us arrenti iſdohti. Strut-
telê, 20tâ April 1838. 2

W r i h w d r i k k e h t.

No juhramallaſ gubernementu augſtas waldiſchanaſ puſſes: Hofraht von Braunſchweig, graham, pahrluhſkotalis.